

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
(«ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ)**

монографія

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
(«ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ)**

монографія

Вінниця 2018

УДК 349.6:346.2](477)
ББК 67.9(4УКР)307
П68

*Рекомендовано до друку
вченою радою Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 5(14) від 27 грудня 2017 року)*

Рецензенти:

Деревянко Б.В. – доктор юридичних наук, професор
Джабраїлов Р.А. – доктор юридичних наук, доцент
Джумателієва Г.Д. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва
П68 («зеленої» економіки): монографія / А.Г. Бобкова, Р.Ф. Гринок, І.Ф. Коваль та ін.; за заг. ред. А.Г. Бобкової / Донецький національний університет імені Василя Стуса. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. – 230 с.

ISBN 978-966-924-743-8

Монографію присвячено актуальним теоретико-прикладним проблемам правового забезпечення розвитку екологічного підприємництва («зеленої» економіки). Проаналізовано поняття, види, принципи екологічного підприємництва. Досліджено стан та перспективи розвитку законодавчої основи правового забезпечення розвитку екологічного підприємництва («зеленої» економіки). Висвітлено коло учасників відносин у сфері екологічного підприємництва. Розкрито правовий режим об'єктів екологічного підприємництва. Проведено дослідження правових засад державної політики і державної підтримки у сфері екологічного підприємництва.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних і економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, суб'єктів господарювання, всіх тих, хто цікавиться проблематикою у сфері екологічного підприємництва.

УДК 349.6:346.2](477)
ББК 67.9(4УКР)307

ISBN 978-966-924-743-8

© ДонНУ, 2018
© ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА («ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ)	7
1.1. Поняття екологічного підприємництва («зеленої» економіки) і його види	7
1.2. Принципи сталого розвитку в контексті правового забезпечення екологічного підприємництва	22
1.3. Екологічна безпека та розвиток екологічного підприємництва	34
1.4. Правові засади розвитку екологічного підприємництва	45
1.5. Міжнародно-правове регулювання сталого розвитку та екологічного підприємництва	62
2. УЧАСНИКИ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	70
2.1. Загальна характеристика учасників відносин у сфері екологічного підприємництва	70
2.2. Суб'єкти екологічного підприємництва	73
2.3. Інші учасники відносин у сфері екологічного підприємництва	82
3. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА	90
3.1. Поняття і види об'єктів екологічного підприємництва	90
3.2. Правова характеристика екологічних інновацій	97
3.3. Комерціалізація прав інтелектуальної власності у сфері екологічного підприємництва	103
4. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	110
4.1. Мета, принципи, основні напрями державної політики у сфері екологічного підприємництва	110
4.2. Повноваження органів державної влади у сфері екологічного підприємництва	126
4.3. Державна підтримка екологічного підприємництва: поняття та форми	145
4.4. «Зелені» закупівлі як умова забезпечення сталого розвитку та екологічного підприємництва	159
4.5. Соціально-трудові гарантії у сфері екологічного підприємництва	168
5. КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	186
6. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	198
6.1. Загальна характеристика юридичної відповідальності у сфері екологічного підприємництва	198
6.2. Підстави юридичної відповідальності у сфері екологічного підприємництва	201
6.3. Види і форми юридичної відповідальності у сфері екологічного підприємництва	208
ВИСНОВКИ	218

КОЛЕКТИВ СПІВАВТОРІВ

БОБКОВА А.Г.

декан юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України

Вступ; підрозділи 1.1., 1.4; розділ 2 (у співавторстві з Павлюченко Ю.М.); розділ 6 (у співавторстві з Павлюченко Ю.М.) підрозділ 1.5 (у співавторстві з Турченко О.Г.)

ГРИНЮК Р.Ф.

ректор Донецького національного університету імені Василя Стуса, доктор юридичних наук, професор

КОВАЛЬ І.Ф.

завідувач кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса, доктор юридичних наук, доцент

АМЕЛІЧЕВА Л.П.

доцент кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса, кандидат юридичних наук, доцент

КОСТЕНКО Ю.О.

доцент кафедри теорії та історії держави і права та адміністративного права Донецького національного університету імені Василя Стуса, кандидат юридичних наук, доцент

КРАКОВСЬКА А.Є.

завідувач кафедри теорії та історії держави і права та адміністративного права Донецького національного університету імені Василя Стуса, кандидат юридичних наук, доцент

ПАВЛЮЧЕНКО Ю.М.

доцент кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса, кандидат юридичних наук, доцент

ТУРЧЕНКО О.Г.

доцент кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса, кандидат юридичних наук, доцент

ЩЕБЕТУН І.С.

доцент кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса, кандидат юридичних наук, доцент

ВСТУП

Для сталого економічного та соціального розвитку України, підвищення якості життя й здоров'я населення, забезпечення національної безпеки необхідним є створення належних умов для раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки життєдіяльності людини. Антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в нашій країні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу, стан земельних ресурсів близький до критичного, водокористування здійснюється переважно нераціонально, непродуктивні витрати води збільшуються, об'єм придатних до використання водних ресурсів внаслідок забруднення і виснаження зменшується, за площею лісів та запасами деревини Україна належить до держав з дефіцитом лісових ресурсів, а тривалість життя в країні становить у середньому близько 66 років, що набагато менше ніж в інших європейських країнах.

Забезпечення збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів, дотримання якого є передумовою екологічної безпеки, є одним із основних критеріїв ефективності господарювання. При цьому переважна частина суб'єктів господарювання відносяться до врахування екологічного фактору в своїй діяльності як до видаткового механізму, явища скоріше негативного, ніж позитивного відносно результатів своєї діяльності. Серед причин такого стану є те, що існуючий економічний механізм природокористування і охорони навколишнього середовища нездатний мотивувати суб'єктів господарювання до проведення екологічних заходів за рахунок власних коштів, недостатньо ефективно і оперативно реагує на динаміку економічних та екологічних процесів, мало узгоджений з іншими економічними складовими господарської діяльності.

Ефективним засобом покращення екологічної ситуації є здійснення господарської діяльності тих видів, які безпосередньо пов'язані з охороною довкілля, забезпеченням екологічної безпеки, раціональним використанням природних ресурсів. В економіці більшості розвинутих країн вже два десятиліття поспіль такі види діяльності розглядаються як екологічне підприємництво, яке ще отримало назву «зеленої» економіки.

Серед обов'язкових умов розвитку цього підприємництва є наявність належного правового забезпечення, яке повинно враховувати особливості організації та здійснення екологічного підприємництва. Таке забезпечення має ґрунтуватися як на нормах господарського права, оскільки йдеться про

Таким чином, наведені пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення розвитку екологічного підприємництва сприятимуть використанню його потенційних можливостей, перетворення його на дієвий механізм розв'язання екологічних, економічних і соціальних проблем суспільства.

1.5. Міжнародно-правове регулювання сталого розвитку та екологічного підприємництва

Законом України «Основні принципи (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року»¹⁵⁶ передбачено, що реалізація екологічної політики потребує ефективного функціонування системи законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, спрямованого на досягнення національних пріоритетів. Основними вимогами до такого законодавства є його відповідність Конституції України, наближення до відповідних директив ЄС, забезпечення впровадження багатосторонніх екологічних угод (конвенцій, протоколів тощо), стороною яких є Україна, соціальна прийнятність, реалістичність, економічна ефективність.

Крім того, відповідно до п.4.12 «Основних принципів (стратегії)...» для здійснення на належному рівні міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки необхідним є безумовне виконання міжнародних зобов'язань відповідно до багатосторонніх та двосторонніх міжнародних договорів України; послідовне врахування рекомендацій весесвітніх самітів ООН зі сталого розвитку в містах Ріо-де-Жанейро та Йоганнесбурзі.

Відомий білоруський учений та державний діяч С.Шушкевич зазначав, що людству потрібно боїтися в новому сторіччі трьох речей: забруднення, перенаселення і неосвіченості. Екологічна загроза на сьогодні займає перше місце серед тих, що очікує людство вже незабаром. Проблема природного середовища, що завжди була актуальною, на сьогодні є не тільки проблемою забезпечення матеріальними ресурсами суспільного виробництва, але й важливим фактором збереження умов життєзабезпечення населення планети, зокрема і проблем соціальної справедливості¹⁵⁷.

Як зазначає академік НАН України Туниця Юрій Юрійович, у XXI ст. міжнародне право має піднятися на якісно вищий щабель і стати правом загальної безпеки та колективної відповідальності держав за майбутнє своїх народів. Подальший розвиток міжнародного права неможливий без становлення на основі існуючих міжнародних правових зобов'язань в екологічній сфері нових міжнародних правових засад, безпосередньо спрямованих на створення екологічно безпечного світу¹⁵⁸.

Важливим кроком у розвитку еколого-політичних та еколо-правових міжнародних відносин було ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН у 1962 р. резолюції 1831 (XVII) «Економічний розвиток і охорона природи» та Резолюція XII сесії Генеральної Конференції ЮНЕСКО «Економічний розвиток і охорона природних ресурсів, флори і фауни», де було зазначено, що природоохоронні заходи повинні вживатись завчасно або хоча б одночасно з економічним розвитком на підставі національного законодавства держав і міжнародного права. Положення цих резолюцій значною мірою відповідають основам сучасної концепції сталого економічного розвитку.

Проведення в 1972 році в Стокгольмі Конференції ООН з навколишнього середовища і створення Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) ознаменувало включення міжнародного співтовариства на державному рівні у вирішення екологічних проблем, які стали стримувати соціально-економічний розвиток. міністерства і відомства з навколишнього середовища.

В Екологічній декларації, проголошеній в 1973 році Конференцією ООН з питань довкілля, зазначалось: «Людина має фундаментальне право на свободу, рівність та сприятливі умови життя в довкіллі, стан якого дозволяє жити в гідності та добробуті».

Як зазначає Ю.Шемшученко¹⁵⁹, після Стокгольмської конференції ООН з навколишнього середовища (1972 р.) людство у правовій сфері перейшло з концепції «охорони природи» на концепцію «охорони навколишнього середовища».

У 1980-х роках стали говорити про екорозвиток, розвиток без руйнування, про необхідність сталого розвитку екосистем. Всесвітня

державного управління при Президентові України. - 2011. - Вип. 1. - С. 78-87. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau2011_1_12.

¹⁵⁸ Туниця Ю. Сутиність і концептуальні засади Екологічної Конституції Землі Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади / За ред. акад. НАН України, д-ра екон. наук, проф. Ю.Ю. Туниця. - Львів: РВВ НЛТУ України, 2011. - С.80 (С.72-84, 440 с.).

¹⁵⁹ Шемшученко Ю. Екологічна Конституція Землі: від ідеї до практичного втілення // Вісник НАН України. - 2007. - № 9. - С.3-7.

стратегія охорони природи, прийнята в 1980р., вперше в міжнародному документі містила згадку про сталій розвиток. Друга її редакція отримала назву «Гурбота про планету Земля – Стратегія сталого життя» і була опублікована в жовтні 1991р. У ній підкреслюється те, що розвиток повинен базуватися на збереженні живої природи, захисті структури, функцій та різноманітності природних систем Землі, від яких залежать біологічні види.

В свою чергу, Хартія підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку. Принципи природоохоронної політики (прийнята на 64 сесії виконавчого комітету Міжнародної торгової палати 27 листопада 1990 року) у п.3 передбачала необхідність продовжувати вдосконалення корпоративної політики, програм та практики екологізації всієї діяльності з урахуванням технічного розвитку, наукового обґрунтування, інтересів споживачів і надій суспільства, використовуючи законодавче регулювання в якості початкової основи; домагатися використання однакових екологічних критеріїв на міжнародному рівні.

Історична Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку «Саміт Землі» або «Конференція Ріо» відбулася у 1992 р. в Ріо-де-Жанейро (Бразилія), на ній був прийнятий «Порядок денний на XXI століття» («Агенда-21») - програма дій для всіх країн світу щодо забезпечення сталого розвитку з урахуванням балансу між соціальною справедливістю, економічним зростанням і вирішенням екологічних проблем на глобальному рівні. Ця програма охоплює практично всі аспекти діяльності, спрямованої на збереження життя і всевітній довготривалий розвиток. Вона показує, яким чином можна уникнути погіршення стану ґрунтів, повітря, води, домогтися збереження лісів та різноманітності форм життя, як подолати бідність, сприяти охороні здоров'я, освіті тощо. Причому важливо зазначити, що «Агенда-21» не заперечує інтенсивний економічний розвиток, а стверджує, що «сталій розвиток» - це спосіб подолання бідності і протидії руйнуванню природного життєвого докілья¹⁶⁰.

Окрім «Порядку денного на XXI століття», на саміті «Ріо-92» було прийнято ще чотири основних документи: Ріо-Декларація з навколишнього середовища і розвитку; Рамкова конвенція ООН про зміню клімату; Заява щодо принципів управління лісами; Конвенція про біологічну різноманітність. Ріо-Декларація містить 27 ґрунтовних принципів, які визначають права та обов'язки всіх країн у галузі охорони природи, раціонального використання та відтворення природних ресурсів, забезпечення сталого розвитку і добробуту людей.

¹⁶⁰ Туниця Ю., Семенюк Е., Туниця Т. Фактори глобалізації і стратегія сталого розвитку // Вісник НАН України. – 2004. – №7. – С.3-14.

В контексті нашого дослідження особливий інтерес представляють принципи 4 «Для досягнення сталого розвитку захист навколишнього середовища повинен складати невід'ємну частину процесу розвитку і не може розглядатися у відриві від нього», принцип 8 «Для досягнення сталого розвитку і більш високої якості життя для всіх людей держави повинні скоротити масштаби нераціональної практики виробництва та споживання і використати її і заохочувати відповідну демографічну політику».

Рамкова конвенція ООН про зміню клімату ставить за мету стабілізацію концентрації газів, котрі зумовлюють парниковий ефект в атмосфері, на таких рівнях, які не спричинятимуть небезпечний дисбаланс клімату Землі. Своєю чергою, це потребує скорочення промислових викидів в атмосферне повітря вуглекислого та інших парникових газів.

Конкретним виявом реалізації Рамкової конвенції про зміню клімату було підписання у 1997 р. так званого Кіотського протоколу, який уже ратифікувала більшість країн, зокрема Україна.

Заява щодо принципів, які стосуються управління, захисту і сталого розвитку всіх видів лісів, життєво необхідних для забезпечення економічного процесу та збереження усіх форм життя на Землі, зобов'язує національні уряди та міжнародні організації здійснювати відповідну екологічну політику. Мета такої політики - раціональне використання, охорона і своєчасне розширене відтворення лісових ресурсів у кожній країні світу.

Конвенція про біологічне різноманіття зобов'язує національні уряди вживати необхідних заходів, спрямованих на збереження всієї різноманітності живих організмів, і забезпечувати справедливий розподіл прибутків від використаного біологічного різноманіття.

Основоположні принципи справедливого, стійкого і мирного глобального суспільства в XXI столітті сформульовані в Хартії Землі¹⁶¹, офіційно визнаній 16 жовтня 2003 року Генеральною Конференцією ЮНЕСКО (Резолюція 32C/COM.III/DR.1). Як зазначається в самій Хартії, в ній викладається комплексний підхід до вирішення тих взаємопов'язаних проблем, з якими стикається світова спільнота, і що ці етичні рамки сталого розвитку припускають повагу і відповідальність щодо спільноти всього живого, екологічної цілісності, соціально-економічної справедливості і

¹⁶¹ Міжнародна Хартія Землі: Посібник / Міжнародний Совет ініціативи Хартія Землі; Міжнародний Секретаріат Хартія Землі. Сан-Хосе (Коста-Рика) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.newlineclub.net/downloads/eci/winter%20school/materials/earth%20charter/Mezhdunarodny_sovet_ECI.pdf.

рівності, демократії, скорочення масштабів убогості, світу і відмови від насильства.

Необхідність зміни нестійких моделей виробництва і споживання за допомогою екологізації повного життєвого циклу продукції, збереження і раціонального використання природно-ресурсної бази економічного і соціального розвитку з застосуванням екосистемного підходу зазначена також в Політичній декларації та в Плані виконання рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002 р.).

У Підсумковому документі Всесвітнього саміту 2005 року (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/1 підкреслюється, що розвиток, мир і безпека і права людини є взаємопов'язаними, розвиток сам по собі є центральною метою і що сталий розвиток в його економічному, соціальному та екологічному аспектах є одним з ключових елементів в діяльності всієї системи Організації Об'єднаних Націй¹⁶².

Обговорювалися дані проблеми і в рамках регіонального співробітництва. Так, в 2000-2005 рр. в рамках Регіональної програми дій з екологічно безпечного і сталого розвитку реалізовувалася заснована на IV-й Міністерській конференції в Японії Кітакосойська ініціатива «За здорове довкілля»¹⁶³.

З 2005 р. почалася запропонована Республікою Кореєю регіональна ініціатива «Зелене зростання»¹⁶⁴, яка принципово відрізнялася від попередніх ідей зі сталого економічного зростання. Так, вперше був зроблений посилений акцент на обов'язкову екологізацію економічного зростання регіону - стан навколишнього середовища регіону представлено в двох перспективах (екологічна стійкість і показники господарської діяльності).

У 2007 р. на Белградській конференції з питань сталого розвитку Центральної Азії заявлялося про необхідність «мосту» для співпраці регіонів, а основною метою Міністерської конференції АТР в м.Астана (Казахстан),

¹⁶² Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 16 вересня 2005 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/N05/487/62/PDF/N0548762.pdf?OpenElement>.

¹⁶³ За здорову отокружающую среду. Обзор хода осуществления Китакоской инициативы. Подготовительное совещание Старших должностных лиц, 11 января 2003 г. ООН. E/ESCAP/MCED(05)/3. Экономический и социальный совет. Экономическая и социальная комиссия для Азии и Тихого океана. Конференция министров по окружающей среде и развитию. - Сеул, 24-26 марта 2005г. [Электронный ресурс] – Режим доступа: [unesdoc.un.org/mced/documents/.../russian/SOMCED\(05\)_3R.pdf](http://unesdoc.un.org/mced/documents/.../russian/SOMCED(05)_3R.pdf).

¹⁶⁴ Green growth and sustainable development [Електронний ресурс] – Режим доступу: oecd.org/greengrowth/48634082.pdf.

2010 р.)¹⁶⁵ визнавалося «забезпечити і підсилити синергізм між трьома основами сталого розвитку, а саме: економічним зростанням, соціальним розвитком і захистом навколишнього середовища»¹⁶⁶. В рамках ініціативи планується перехід від звичайних нестійких моделей розвитку до зеленого зростання шляхом прийняття основ регіональної і національної інноваційної «зеленої» політики, суть якої полягає в прискореному просуванні стратегічних інвестиційних проектів.

Так, одним з напрямків співпраці в рамках ініціативи є: «зелений» бізнес і інвестиції - ключові інструменти реалізації концепції «зеленого» зростання, стимулювання екологічно ефективних інновацій та впровадження екологічно чистих технологій. Астанінська ініціатива отримала продовження під назвою Партнерська програма «Зелений міст» на 2011-2020 рр., яка була підтримана Економічною і соціальною комісією ООН для Азії і Тихого Океану (ЕСКАТО) і Європейською економічною комісією ООН (ЄЕК) у вересні 2011 р.

Не можна не відзначити також прийнятий Регіональний план здійснення в цілях сталого розвитку в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, 2011-2015 роки¹⁶⁷, з тим, щоб дати ЕСКАТО і іншим організаціям можливість надавати крайнам-членам допомогу в прийнятті відповідних заходів шляхом сприяння нарощуванню регіонального, субрегіонального та національного потенціалу для забезпечення сталого розвитку. У Плані викладаються шість областей основних дій, в тому числі узгодження стрімкого економічного зростання, створення робочих місць і екологічної стійкості; заохочення сталого розвитку міст; зміцнення потенційної ємності екосистем; поліпшення раціонального використання енергоресурсів в інтересах сталого розвитку; поліпшення раціонального використання водних ресурсів з метою сталого розвитку та підвищення стійкості соціально-економічного розвитку до зміни клімату.

Відповідно до прийнятих за результатами Всесвітнього саміту зі сталого розвитку 2002 р. і відображених в Йоганнесбургському плані зобов'язань на національному рівні почалася підготовка 10-річних рамок програм

¹⁶⁵ VI-я Міністерська конференція «Окружающая среда и развитие», Астана, 27 сентября - 2 октября 2010 г. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.greenbridgepartnership.net/>.

¹⁶⁶ Ашинов Н. Актуальное интервью «Экономический рост, социальное развитие и защита окружающей среды», 28 июня 2010 г. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ministryofecology.kz/content/view/full/86&lang=ru>.

¹⁶⁷ The Ministerial Declaration on Environment and Development in Asia and the Pacific, 2011 (HMR A/2011-000027 TP 070411 E67_8E).

сталого споживання і виробництва. Підтримка підготовки таких програм стала одним з основних напрямків діяльності Відділу сталого розвитку Департаменту економічних і соціальних питань ООН (UN DESA).

Перша зустріч міжнародних експертів з питань сталого виробництва та споживання, яку координує UNEP і UN DESA, відбулася в Марракеші (Марокко) в 2003 році і ініціювала початок просування Глобального процесу («Процес Марракеша»), що передбачає: надання допомоги в реалізації зусиль зі становлення «зеленої економіки»; допомога корпораціям в розробці моделі «зеленого бізнесу»; стимулювання споживачів до екологічно дружнього способу життя.

В 2011 році, розвиваючи положення Глобального зеленого нового курсу, ЮНЕП присвятив свою нову доповідь «Назустріч «зеленій економіці»: шлях до сталого розвитку та викоріненню бідності» аргументації на користь інвестування 2% світового ВВП (сьогодні, в середньому, 1,3 трлн дол. в рік) в «озеленення» десяти найважливіших секторів економіки з метою істотної зміни характеру розвитку та спрямування потоків державних і приватних інвестицій на ефективне використання ресурсів та зменшення викидів парникових газів.

У Доповіді Генерального секретаря Підготовчої конференції ООН зі сталого розвитку (Друга сесія 7 і 8 березня 2011 року) у п.58 передбачається концепція екоективності - раціонального використання природних ресурсів у виробництві - як один із стандартних елементів більшості визначень «зеленої економіки». «Екоективність є концепцією фірмового рівня, яка була сформульована виходячи з ділової логіки - процес вдосконалення виробничих систем здійснюється лише за умови того, що це сприяє збільшенню чистого прибутку фірми».

20-22 червня 2012 року в Ріо-де-Жанейро відбулася Конференція ООН зі збалансованого розвитку (Конференція «Rio+20»), у заключному документі якої «Майбутнє, якого ми прагнемо» підтверджений курс на стійкий розвиток і на забезпечення побудови економічно, соціально та екологічно збалансованого майбутнього для планети, для нинішнього і майбутніх поколінь.

В документі підтверджується необхідність подальшого просування ідеї збалансованого розвитку на всіх рівнях та інтеграції його економічної, соціальної та екологічної складових і врахування їх взаємозв'язку. На Конференції було ухвалено також рішення встановити всеохоплюючий і прозорий міжурядовий процес збалансованого розвитку, відкритий для всіх зацікавлених сторін, починаючи з 67-го засідання Генеральної Асамблеї ООН.

На сімдесятій сесії Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 року було прийнято Резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року» (A / 70 / L.1), що встановлює 17 цілей і 169 завдань в галузі сталого розвитку.

Таким чином, наведене свідчить, що розвиток екологічного підприємництва є предметом правового регулювання як на національному, так і на міжнародному рівні, в основу якого покладено завдання забезпечення сталого розвитку з урахуванням балансу між соціальною справедливістю, економічним зростанням і вирішенням екологічних проблем у національному і глобальному масштабах.

порядок та умови стягування податку при виробництві, імпорті тари та пакувальних матеріалів з розмежуванням ставок залежно від матеріалу (скляна, пластикова, картонна, металева та інші види упаковок), податкові пільги при вторинній переробці такої продукції. Оподаткування в Україні готової продукції, при виробництві якої використовуються шкідливі речовини, пестициди тощо також не враховує екологічну складову. Так, в Австрії під додаткове оподаткування підпадає виробництво продукції з використанням пестицидів, мінеральних добрив тощо²⁶⁹.

Важливо звернути увагу на той факт, що Україна посідає двадцять перше місце серед країн органічного руху та перше місце у східноєвропейському регіоні за площею екологічних земель. Частка сертифікованих органічних площ відносно загальної площі сільськогосподарських угідь України становить майже 0,7%, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур²⁷⁰. При цьому, у Законі України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» закріплено, що держава стимулює виробництво спеціальних та екологічно чистих харчових продуктів з використанням різних механізмів та податкового законодавства²⁷¹. Однак, аграрного сільськогосподарського товаровиробника. Представляється, що податкове стимулювання до переходу таких суб'єктів на органічне виробництво має здійснюватися через встановлення відповідних пільг з земельного податку та фіксованого сільськогосподарського податків. В такий спосіб можна досягти реалізації стимулюючої функції в оподаткуванні за рахунок збільшення, наприклад, податкових ставок для платників, які використовують синтетичне мінеральне добриво, гормони, антибіотики тощо, тобто, речовини, що є шкідливими, як для здоров'я та життя людини, так і знешкоджують якість земель.

Отже, аналіз вітчизняної системи екологічного оподаткування свідчить про доцільність її удосконалення за наступними напрямками:

²⁶⁹ Романенко В. В. Зарубіжний досвід екологічного оподаткування: ефективні підходи, доцільні в Україні /В. В. Романенко// Екологічне оподаткування: збірник наукових праць за результатами науково-практичних заходів / НДІ фінансового права. – К.: Алерта, 2013. – С.87.

²⁷⁰ Федерация органичного руху України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organic.com.ua>

²⁷¹ Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.97 р. № 771/97 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 19. – ст. 98

1) введення до системи оподаткування виробництва та імпорту тари і пакувальних матеріалів з метою стимулювання вторинної переробки; запровадження оподаткування шкідливої для довкілля готової продукції, при виробництві якої використовуються шкідливі речовини, пестициди тощо;

2) встановлення критерію розмежування земель сільськогосподарського призначення при обкладанні їх земельним податком залежно від обробки за традиційними технологіями, та тих, які використовуються для органічного виробництва;

3) запровадження зниження ставок податку на прибуток підприємств при: 1) переході платниками до маловідходних та енергозберігаючих технологій; 2) створенні інфраструктури роздільного сортування, збору, утилізації і переробки відходів; 3) використуванні продукції, отриманої із вторинної сировини; 4) повторному використанні тари та упаковок з екологічно безпечних матеріалів; 5) дотриманні екологічних принципів на всіх стадіях життєвого циклу продукції; 6) інвестуванні у розвиток «чистих виробництв» та «екологічно безпечної продукції»;

4) персоналізація обліку екологічних податкових платежів з поверненням частки сплачених коштів на здійснення заходів щодо модернізації виробництва;

5) зменшення ставки акцизного податку на сонячну, вітрову електроенергію та енергію прибою видобуту з біомаси; електроенергію, виготовлену комбінованим способом із застосуванням тепла, якщо продукт отриманий в екологічно сприятливий спосіб.

4.4. «Зелені» закупівлі як умова забезпечення сталого розвитку та екологічного підприємництва

Закон України «Основні принципи (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року»²⁷² серед першопричин екологічних проблем України виділяє успадковану структуру економіки з переважаючою часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої був посилений переходом до ринкових умов; недостатнє розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку.

Одним з найважливіших засобів соціально-економічної політики країни є державні закупівлі. Від ефективності державних закупівель залежить

²⁷² Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №26. – Ст.218.

не тільки продуктивність, але і швидкість економічного зростання країни. Вони виступають не лише способом задоволення потреб у товарах, послугах, роботах, а й рушійною силою розвитку суспільства, яка допомагає розбудовувати соціальну сферу та економіку майбутнього.

У цьому контексті виникає питання актуальності впровадження сталих «зелених» державних закупівель.

На сьогодні правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади устанавлюються Законом України «Про публічні закупівлі»²⁷³. В преамбулі зазначається, що метою Закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Утодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що була підписана 27 червня 2014 року, визначено зобов'язання України щодо приведення системи публічних закупівель у відповідність із європейськими стандартами.

З березня 2014 року в Україні реалізується проект з впровадження сталих державних закупівель в Україні в рамках Міжнародної програми «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства» (ЕaP GREEN), який має на меті запровадження плану дій зі сталих державних закупівель відповідно до законодавства ЄС та кращих світових практик. Програма «ЕaP GREEN» розрахована на шість країн Східного партнерства Європейського Союзу: Армєнія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Рєспубліка Молдова та Україна.

Організаційні партнери ЕaP GREEN: Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейська економічна комісія ООН (ЄЕК ООН), Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), Програма ООН з промислового розвитку (ЮНІДО). Згідно розподілу відповідальності за реалізацією між організаціями-партнерами за напрям, якій передбачає сприяння інтеграції підходу сталого споживання і виробництва до національної політики шляхом запровадження стратегічного планування, зокрема політики і практики сталих державних закупівель, відповідає ЮНЕП.

Відповідно, Кабінетом Міністрів України затверджена Стратегія реформування системи державних закупівель (Дорожня карта) до 2022

²⁷³ Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015р. // Відомості Верховної Ради. – 2016. - №9. - Ст.89.

року²⁷⁴, яка має на меті розробку ефективної системи публічних закупівель шляхом створення конкурентного середовища та забезпечення добросовісної конкуренції, що має забезпечити виконання міжнародних зобов'язань України у сфері публічних закупівель до стандартів Європейського Союзу.

У 2015 році було проведене комплексне оцінювання правових і ринкових умов для можливості здійснення «зелених закупівель» в Україні. На основі результатів цього оцінювання, що проводилось на базі 75 організацій, які здійснюють закупівлі за рахунок державного бюджету, були визначені пріоритетні галузі для запровадження «зелених закупівель», серед яких паливно-енергетичний комплекс і хімічна промисловість (фарбувальні матеріали, мийні та чистильні засоби), будівництво, будівельні матеріали та спеціальне обладнання (термоізоляційні матеріали).

Недосконалість системи публічних закупівель призводить, передусім, до високої ресурсоемності національної економіки, низької якості продукції та послуг, а також неефективного використання коштів державного та місцевих бюджетів.

З урахуванням раніше проведених досліджень²⁷⁵, можна виділити наступні причини виникнення проблеми:

- 1) дефіцит бюджету, бідність і відсутність власних фінансових ресурсів, включаючи невідповідності національної економіки;
- 2) відсутність кваліфікованого персоналу у сфері стійких закупівель, який би відповідав за впровадження і розвиток зазначеної сфери;
- 3) незадовільний рівень екологічної сертифікації, маркування та етикетування, відсутність специфікацій по сталим і/або екологічним закупівлям;
- 4) відсутність правової бази по «екологізації» економіки, сформованої національної політики, яка сприятиме здійсненню і організації сталих державних (публічних) закупівель;
- 5) відсутність статистичного аналізу, який дозволяє оцінювати і порівнювати наслідки реалізації сталих закупівель і рівень, на якому вони

²⁷⁴ Про Стратегію реформування системи публічних закупівель (дорожню карту): Рєпортування Кабінету Міністрів України від 24.02.2016р. № 175-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80>.

²⁷⁵ Турченко О.Г. Правове регулювання державних закупівель товарів, робіт та послуг Європейського Союзу (Зближення законодавства України з правом ЄС): Дисертація на здобуття ... канд. юрид. наук / Спеціальність 12.00.11 – Міжнародне право. – Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. – 240с.; Турченко О.Г. Впровадження стійких («зелених») закупівель: зарубіжний досвід // Правничий часопис Донського університету. – 2016. - №1/2(33). – С.73-80.; Турченко О.Г. Система «зелених» закупок как условие обеспечения устойчивого развития // Научные труды «Авеста», – 2017. – №3.

розвиваються;

б) законодавство про публічні закупівлі не дозволяє застосовувати екологічні критерії оцінки, за винятком процедури відкритого конкурсу, пріоритет в оцінці пропозицій найнижчої ціни, а не співвідношення ціна / якість;

7) відсутність на законодавчому рівні переліку товарів (робіт, послуг), які можливо піддати «озелененню».

В науковій літературі доведено, що перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки потребує нових підходів щодо державних закупівель товарів і послуг у системі регулювання національної економіки²⁷⁶. Як відмічала Гру Харлем Брундтланд, просування практик стійких державних закупівель в якості каталізатора змін має надзвичайну важливість для зміни нестійких моделей виробництва і споживання (Sustainable Development Dialogue Days, Rio, 17.06.2012). Вони охоплюють широкий спектр економічних, екологічних, соціальних аспектів, які можуть розглядатися державними замовниками на різних стадіях процедури закупівель або поєднуватися з екологічними пріоритетами в інтегрованому підході до забезпечення політики сталого розвитку.

В результаті стимулювання «зелених» держзакупівель вдається досягти двох важливих результатів для бізнесу. По-перше, посилити існуючі та прискорити створення нових «зелених» підприємств, поліпшити їх природоохоронні показники, знизити енергоспоживання і матеріаломісткість. По-друге, сформувати «зелені» ринки з екологічних товарів і послуг, які будуть розвиватися під впливом підвищення свідомості споживачів і розвитку екологічного регулювання та контролю дотримання вимог «зелених» закупівель.

Дослідники в даній галузі також вказують на такі екологічні, соціальні переваги «зелених» закупівель, як: зменшення вирубування лісів, енергоефективність та раціональне використання наявних ресурсів, зменшення рівня забруднення повітря, води, ґрунту; регулювання викидів парникових газів; сталий розвиток сільського господарства; запровадження високих екологічних стандартів для продуктів, робіт та послуг; покращення якості життя²⁷⁷.

²⁷⁶ См.: Чернихівська А.В. «Зелені» державні закупівлі як стратегічний інструмент соціально-економічного розвитку / А. В. Чернихівська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. - 2014. - Вип. 8(2). - С. 161-164. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8\(2\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8(2)_39)

²⁷⁷ См. Конашук Н.Е. Використання «зелених» критеріїв при здійсненні публічних закупівель / Н.Е. Конашук // Наукові записки Національного університету «Острозького

Існує точка зору, що впровадження «зелених» закупівель призводить до збільшення розміру закупівельних витрат. Це не відповідає дійсності, у деяких випадках «зелені» товари та послуги, в загальному, коштують навіть дешевше, особливо якщо вони дають змогу заощаджувати енергоресурси або мають довший строк експлуатації. Зокрема, у 2004-2007 роках Відень, завдяки програмі EcoBuy²⁷⁸, заощадив 44,4 млн євро та понад 100 000 тон викидів CO₂.

Ідея впровадження «зелених» закупівель в цілому не нова. Вперше «зелені» закупівлі були запроваджені в Данії у 1991 році, а вже наприкінці 90-х років XX століття вони набули поширення на регіональному та міжнародному рівнях.

Так, в Рекомендаціях ради Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР/OECD) 2002 року уряди закликалися створити для цих цілей відповідні політичні рамки і забезпечити підтримку²⁷⁹.

У 2005 році на зустрічі експертів з питань сталого споживання та виробництва в Коста-Ріці розпочала роботу Марракешська робоча група зі сталих державних закупівель (MPG). Робоча група керувалася швейцарським федеральним бюро навколишнього середовища, а її членами стали представники урядів Аргентини, Китаю, Чехії, Гани, Мексики, Норвегії, Фінляндії, Великобританії, США і Сан-Паулу. Також до робочої групи увійшли такі організації, як Європейська комісія, UNEP, ДЕСП ООН, Міжнародна організація праці, Міжнародна рада з місцевих екологічних ініціатив (ICLEI) і Міжнародний інститут сталого розвитку. Робоча група діяла до 19-ї сесії Комісії зі сталого розвитку (CSD 19), що відбулася в 2011 році.

Напротязі 2009 – 2012 років сім країн тестували підхід MPG до сталих державних закупівель в рамках проекту UNEP з нарощування потенціалу для державних «зелених» закупівель за підтримки Європейської комісії, Швейцарії та Організації з міжнародного співробітництва франкомовних країн.

У 2011 р. за підтримки Скандинавської ради міністрів UNEP ініціювала проект з розробки Стратегії регіонального співробітництва в галузі

Острозького, Серія «Економіка»: науковий журнал. - Острог: Вид-во НУ«ОА», грудень 2018. - № 3(31). - С. 133-136.

²⁷⁸ <http://klimaschutzprogramm.at> «ÖkoKauf Wien» spart CO2 und Geld (Відень, 2008) [Екологічний ресурс] - Режим доступу: www.wien.gv.at/k/mkg/2008/0326/011.html

²⁷⁹ ОЕСР (OECD), 2002 «Рекомендації Ради з поліпшення екологічних характеристик державних закупівель» («Recommendation of the Council on Improving the Environmental Performance of Public Procurement» (2002)) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://tinyurl.com/dkuzugs>.

екологічного маркування та підвищення її ролі в системі державних закупівель. 2012 року UNEP за підтримки Європейської комісії розпочала реалізацію проекту зі створення потенціалу «зелених» закупівель в державному секторі економіки в 20 країнах.

На Конференції «Ріо+20» (2012р.) UNEP оголосила про старт Міжнародної ініціативи з етичних «зелених» державних закупівель (СДЗ), яку вже підтримали країни та організації. В якості продовження роботи МРГ така ініціатива сприяла ліквідації прогалини в координації здійснення політики сталості державних закупівель у всьому світі і стала глобальною платформою для обміну досвідом застосування «зелених закупівель» в усіх сферах економіки.

Якщо говорити про досвід Європейського Союзу у цій сфері, то у 2004 році Рада ЄС та Європейський парламент затвердили дві Директиви, спрямовані на уточнення, спрощення та вдосконалення існуючого європейського законодавства про державні закупівлі: Директиву 2004/18/ЄС щодо державних договорів підряду, постачання і обслуговування та Директиву 2004/17/ЄС щодо процедур закупівель у суб'єктів, що працюють у сфері енергетики, водних ресурсів, транспорту і послуг поштового зв'язку.

На відміну від раніше прийнятих законодавчих актів ЄС, що регулювали закупівлі ці Директиви містять конкретні посилання на можливість включення екологічних кваліфікаційних вимог до вимог тендерної документації.

Прямбула до Директиви 2004/18/ЄС зазначає, що таким чином «державне замовлення може сприяти охороні навколишнього середовища та забезпеченню сталого розвитку, за умови дотримання кращого співвідношення ціна-якість товарів та послуг». Положення зазначених Директив ЄС дозволяють:

- включати екологічні вимоги у технічній специфікації (стаття 23(3б);
- застосовувати екологічні критерії для програм екологічного маркування (стаття 23(6));
- встановлювати додаткові умови соціального та природоохоронного змісту (стаття 26);
- вимагати від суб'єктів господарювання підтвердження дотримання своїх природоохоронних зобов'язань та покращених екологічних характеристик товарів, робіт та послуг (стаття 27);
- вимагати від суб'єктів господарювання підтвердження результативності заходів з охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів (статті 48(2) і 50);

- застосовувати у якості критеріїв при виборі продукції переваги її екологічних характеристик (стаття 53)²⁸⁰.

Після реформи 2014 року до директив внесено уточнення про те, як екологічні вимоги можуть бути включені до процесу закупівель не лише на етапі вибору постачальника, але й на інших його етапах (в тому числі попередньої кваліфікації, технічних специфікацій і договірних вимог до продуктивності), не створюючи перешкод для торгівлі. Директива 2014/24/ЄС (Директива про державні закупівлі), Директива 2014/25/ЄС (Директива про сектор комунальних послуг) і Директива 2014/23/ЄС (Директива про концесії) містять детальні положення, що заохочують застосування «зелених закупівель».

Найуттєвіші з цього погляду наступні положення Директиви 2014/24/ЄС: вимога забезпечувати дотримання екологічних зобов'язань, встановлених застосовним національним і міжнародним законодавством, під час виконання державних контрактів (стаття 18.2), екологічні характеристики в технічних специфікаціях (стаття 42), посилання на маркування (у тому числі екологічне маркування) (стаття 43), посилання на заходи/системи екологічного менеджменту (стаття 62), використання екологічних критеріїв при укладенні контрактів (стаття 67); урахування вартості життєвого циклу (стаття 68), використання екологічних положень про виконання контрактів (стаття 70).

Загалом, зазначені положення не зобов'язують враховувати екологічний аспект у закупівельному процесі, проте роз'яснюють, як можна застосовувати «зелені» закупівлі на добровільній основі.

Прецедентне право Європейського союзу також налічує безліч прикладів, коли вимоги до систем екологічного управління (наприклад, про енерго-, енергозбереження та вторинну переробку) були включені до технічних вимог в процесі державних закупівель.

За визначенням Європейської Комісії²⁸¹ (Повідомлення Європейської Комісії (COM (2008) 400)), «зелені» державні закупівлі – це процес, за допомогою якого влада прагне закуповувати товари, роботи та послуги зі зменшеним впливом на навколишнє природне середовище протягом усього життєвого циклу порівняно з товарами, послугами та роботами з аналогічним функціональним призначенням, що могли б бути закуплені.

²⁸⁰ EU Directive 2004/18/CE of 31 March 2004, recital 5. [Електронний ресурс] - http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.html.

²⁸¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Public Procurement for a better environment {SEC(2008) 2124} {SEC(2008) 2125} {SEC(2008) 2126}

Вказана вище Марракешська робоча група дає наступне визначення стійких «зелених» закупівель – це процес, в якому організація задовольняє свої потреби в товарах, послугах, роботах та технічних засобах таким чином, що співвідношення ціни і якості протягом усього періоду використання благотворно позначається не тільки на самій організації, але і на суспільстві та економіці в цілому, тим самим знижуючи негативний вплив на навколишнє середовище²⁸².

Примітка до визначення свідчить, що при проведенні «зелених» закупівель повинні враховуватися екологічні, соціальні та економічні наслідки способів проведення закупівель, використання невідновлюваних ресурсів, способів виробництва і виготовлення, логістики, методів надання послуг, виробництва і використання продукції, її вторинного використання, можливостей переробки, утилізації і здатностей постачальників передбачити і нівелювати негативні наслідки на всіх етапах поставок²⁸³.

Основний принцип підходу Марракешської робочої групи до СДЗ можна сформулювати наступним чином: правильні закупівлі – це стійкі закупівлі, які включають в себе: прозорість, чесність, відсутність дискримінації, конкуренцію, підзвітність і контрольованість.

Пріоритетними для «зелених» закупівель є:

- 1) будівництво, у тому числі добування сировини, будматеріали, експлуатаційні та утилізаційні аспекти;
- 2) продукти харчування та послуги громадського харчування;
- 3) транспорт і транспортні послуги;
- 4) енергія: електроенергія, опалення та кондиціонування, що отримується з відновлюваних джерел;
- 5) комп'ютери, оргтехніка та офісне обладнання;
- 6) одяг, уніформа;
- 7) папір та поліграфічні послуги;
- 8) меблі;
- 9) засоби для чищення та миття, послуги з прибирання; 10) обладнання, що використовується в секторі охорони здоров'я.

Уряд Норвегії розпочав План дій з екологічної і соціальної відповідальності в сфері закупівель, який є обов'язковим для виконання

²⁸² Procuring the Future – the report of the UK Sustainable Procurement Task Force, June 2006.

²⁸³ См. Барановська В.С., Берзіна С.В., Богдан О.Д., Возний О.І., Камаса М.Ю., Потепенко В.Г., Савицький В.В., Шереметьєва Л.А., Яреськовська І.І. Настанова щодо застосування зелених закупівель в державному та приватному секторах економіки. Методичний посібник. – Київ: вид-во «Інтерсервіс», 2013. – С.5.

всіма органами державної влади, ще у 2007 році. Було також розроблено екологічні і соціальні критерії, котрі є необхідними для державних організацій і їх постачальників в процесі закупівель.

Уряд Великобританії з 2009р. зобов'язав мінімізувати викиди вуглекислого газу, споживання води, зменшити сміття, збільшити енергоефективність, проводити активності із закупівель, які є корисними для працівників та відповіддюють соціально-економічними цілям, створити урядову мережу постачальників, яка поважає біорізноманіття та допомагають досягти цілі сталого розвитку.

Проведений аналіз практики впровадження сталих «зелених» закупівель у Європейському Союзі, зарубіжних країнах дає змогу зробити наступні висновки:

1. Введення системи сталих «зелених» закупівель забезпечує досягнення розумного, стійкого і всеосяжного росту, призначеного одночасно для охорони навколишнього середовища, сприяння сталому розвитку, забезпечення найбільш ефективного використання коштів державного та місцевих бюджетів та розвитку екологічного підприємництва.

2. В основу реалізації сталого процесу закупівель покладаються наступні цілі:

- виявлення основних можливостей і перешкод для поліпшення екологічних показників, в тому числі в реалізації ресурсів і енергоефективних технологій та здійснення екологічного підприємництва;
- сприяння державно-приватному діалогу та діалогу сталого бізнесу з бізнесом на національному та міжнародному рівні про переваги сталого виробництва і екологічного підприємництва, зростання важливості екологічних ринків.

3. Реформування системи публічних закупівель в Україні може відбуватися за такими напрямками:

- визначення критеріїв формування державного замовлення на екологічну продукцію, зокрема натуральних та вартісних показників, а також узагальнення порядку конкурсного відбору виконавців державного замовлення з визначенням їх прав, обов'язків та відповідальності;
- надання пріоритету в оцінці пропозицій при здійсненні сталих «зелених» закупівель оцінюванню вартості життєвого циклу.

Для реалізації наведених пропозицій доцільно внести відповідні зміни до Закону України «Про публічні закупівлі».

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
(«ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ)**

монографія

А.Г. Бобкова, Р.Ф. Гринок, І.Ф. Коваль та ін.
за заг. ред. А.Г. Бобкової

Підписано до друку 22.02.18.

Формат 84х60/16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Умов. друк. арк. 14,4. Обл.-вид. арк. 13,4.

Наклад 100 прим. Зам. № 677.

Віддруковано з оригіналів замовника.

ФОП Корзун ДЮ.

21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000.

e-mail: info@tvorgu.com.ua, <http://www.tvorgu.com.ua>

Видавець та виготовлювач ТОВ «Нілан-ЛТД»

Свідомо про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.

21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000.